

Z kroniki naukowej

SYMPOZJUM NAUKOWE: RFN W SYSTEMIE INTEGRACYJNYM EWG

W dniach 9-11 kwietnia 1986 r. odbyło się w Poznaniu/Biażejewku sympozjum naukowe na temat: RFN w systemie integracyjnym EWG, przygotowane przez Zakład Nauk Ekonomicznych Instytutu Zachodniego jako jeden z etapów szeroko zakrojonych badań, prowadzonych od lat nad współzależnościami rozwojowymi gospodarki zachodniemieckiej a integracją regionalną. Nawiązywało ono do wielokrotnie organizowanych konferencji międzynarodowych i krajowych poświęconych problemom integracji zachodnioeuropejskiej. Możliwość dyskusji o roli RFN w integrowaniu się Europy Zachodniej i skutków tego procesu dla gospodarki zachodniemieckiej zgromadziła przedstawicieli ośrodków naukowych z Gdańska, Krakowa, Łodzi, Opola, Poznania, Szczecina, Warszawy i Wrocławia. Dyskusja zainspirowana ośmioma referatami: *Rozwój gospodarczy EWG a rola RFN w tym ugrupowaniu integracyjnym* (doc. dr hab. Zdzisław Nowak), *Wpływ RFN na stabilizację koniunktury w krajach EWG* (prof. dr hab. Józef Rutkowski), *EWG a suwerenność i mocarstwowe ambicje RFN* (dr Andrzej Werner), *Zmiany strukturalne we współczesnej gospodarce zachodniemieckiej* (dr Barbara Kieniewicz), *Rola RFN w kształtowaniu systemu finansowania Wspólnot Europejskich* (prof. dr hab. Andrzej Komar), *RFN jako uczestnik wspólnego rynku rolnego EWG* (prof. dr hab. Irena Rutkowska), *Handel zagraniczny RFN w systemie integracyjnym EWG* (dr Zdzisław Puślecki), *Rola RFN w migracji siły roboczej w ramach EWG* (doc. dr hab. Jan Rymarczyk) skoncentrowała się na wizji integracji, oczekiwaniach, dążeniach, korzyściach i kosztach związanych z udziałem RFN w EWG.

Po przywitaniu uczestników konferencji przez prof. dra Antoniego Czubińskiego, dyrektora IZ, część merytoryczną zainaugurował doc. dr hab. Zdzisław Nowak, poświęcając swoje wystąpienie głównie problemom metodologicznym. Referent podkreślił konieczność łączenia metod badawczych horyzontalnych (interpretacja bieżących zjawisk) z wertykalnymi (szukanie genetyczno-strukturalnych prawidłowości rozwojowych), przy równoczesnym uwzględnieniu uwarunkowań politycznych i społecznych. Próba takiego spojrzenia może być postawienie w centrum pytań badawczych zagadnienia mocarstwowości w obu historycznie ukształtowanych formach: globalnej i strukturalnej, przy czym na szczególną uwagę zasługuje przewaga (przemoc) strukturalna, która nabiera coraz większego znaczenia wobec narastania procesów internacjonalizacji życia gospodarczego i politycznego. Prowadzi to do szukania nowych form organizacji międzynarodowych stosunków gospodarczych i politycznych, które znalazły swój wyraz w tworzeniu wielu różnych organizacji międzynarodowych i systemów międzynarodowej integracji gospodarczej, a te z kolei stwarzają specyficzne warunki dla powstania i działania sił mocarstwowych. Sprowadzając swoje ogólne rozważania do konkretnego przykładu RFN, referent ukazał genezę dążeń mocarstwowych Niemiec, ze szczególnym uwzględnieniem uwarunkowań stworzonych przez integrację zachodnioeuropejską i stawiając tezę o przewadze strukturalnej RFN w EWG.

Problem mocarstwowości podjął dr Andrzej Werner, formułując swoje uwagi

na temat zależności występujących między integracją, suwerennością państw a mocarstwowymi ambicjami RFN, reprezentując pogląd, że dotychczasowy przebieg i kierunki integracji zachodnioeuropejskiej nie stworzyły warunków dla wykorzystania przez RFN współdziałania partnerów i siły „Europy dwunastu” dla realizacji „polityki siły”, zjednoczenia Niemiec i odbudowy dawnych mocarstwowych pozycji. Mimo niekwestionowanej pierwszej pozycji (siły) ekonomicznej w EWG i w całej Europie Zachodniej, RFN — wbrew obiegowym opiniom — nie zapewniła sobie dominującej pozycji we Wspólnotach, a tym bardziej hegemonii politycznej, nie zdobyła statusu mocarstwa.

W dyskusji na temat czynników integrujących i dezintegrujących, uwarunkowań integracji zachodnioeuropejskiej i roli RFN w tych procesach (dr Franciszek J. Adameczuk) więcej uwagi poświęcono zachodnioniemieckiej koncepcji integracji (dr Lech Wejman) oraz francuskiej myśli integracyjnej, francuskiej teorii dominacji i porównaniu teorii i praktyki integracyjnej RFN i Francji (doc. dr hab. Leon Olszewski).

Do zagadnienia przewagi, dominacji czy hegemonii wracano wielokrotnie w dyskusji, bezpośrednio bądź pośrednio odpowiadając na pytania, jaką pozycję uzyskała RFN w EWG, czy i w jaki sposób EWG umożliwiła realizację mocarstwowych ambicji RFN. Odpowiedzi na te pytania poszukiwano poprzez próbę oceny stanu całej gospodarki zachodnioniemieckiej bądź poszczególnych, wybranych dziedzin. Ten nurt dyskusji zapoczątkował już pierwszego dnia prof. dr hab. Józef Rutkowski, reprezentując pogląd, że w momencie wejścia w skład Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej RFN była krajem gospodarczo ustabilizowanym, o największym wśród partnerów potencjale ekonomicznym i ogólnie najkorzystniejszych perspektywach rozwoju. Gospodarka RFN była najbardziej przygotowana do spełniania ogólnych celów Wspólnego Rynku, w efekcie czego RFN zdobyła przodującą pozycję gospodarczą nie tylko wśród państw EWG, ale i w świecie. Z tej racji przypadła jej rola lokomotywy dynamiki gospodarczej zintegrowanych państw. RFN zachowała tę rolę mimo przeżywania w latach 1980-1983 stagnacji i ma korzystne perspektywy na utrzymanie głównej pozycji gospodarczej w całym ugrupowaniu EWG.

Pełnego optymizmu co do dynamizmu gospodarki zachodnioniemieckiej nie podzielała dr Barbara Kieniewicz, wskazując na trudności związane z restrukturalizacją, przed którym to problemem stanęła RFN na progu lat 80-tych. Kryzys gospodarczy lat 70-tych przyczynił się do załamania struktury popytu globalnego i struktury produkcji w RFN, wymuszając jednocześnie adaptację do zmienionych warunków. Adaptacja ta, wyrażająca się w przemianach strukturalnych, wciąż trwa i od tempa jej przeprowadzenia zależeć będzie wyjście z długotrwałego okresu niestabilności gospodarczej. Interesującą i otwartą kwestią pozostaje pytanie, czy z faktu uczestnictwa RFN w EWG wynikają impulsy dla przyspieszenia przeobrażeń strukturalnych w gospodarce zachodnioniemieckiej.

Na temat realizacji wspólnej polityki rolnej EWG i efektów osiągniętych przez zachodnioniemieckie rolnictwo wypowiedziała się prof. dr hab. Irena Rutkowska, wskazując na duże osiągnięcia RFN w realizacji celów Traktatu Rzymskiego w odniesieniu do rolnictwa i znaczny wzrost stopnia samowystarczalności w zakresie głównych produktów strefy umiarkowanej oraz pojawienie się nadwyżek eksportowych w wielu asortymentach.

Wprowadzenia do dyskusji nad rolą RFN w kształtowaniu systemu finansowego Wspólnoty Europejskiej dokonał prof. dr hab. Andrzej Komar, rozważając rolę RFN zarówno w formułowaniu koncepcji systemu finansowego, jak i w kształ-

towaniu bieżącej działalności finansowej, a z wywodami tymi korespondowało wystąpienie mgr Ilony Romiszewskiej na temat udziału RFN w finansowaniu budżetu Wspólnot.

Szeroko dyskutowana była pozycja RFN w dziedzinie prac badawczych i rozwojowych (B+R), wyznaczana w istotnej mierze przez wielkość wydatków, efektywność tych nakładów (dr Piotr Kalka) i udział RFN w europejskich programach badawczych (mgr Małgorzata Domiter).

Z zainteresowaniem uczestników dyskusji spotkały się również problemy handlu zagranicznego RFN (dr Zdzisław Puślecki). Integracja wywarła znaczący wpływ na ilościowy wzrost wymiany handlowej RFN i na zmianę jej struktury geograficznej. Największe korzyści z integracji osiągnęła RFN w początkowym okresie, uzyskując znaczną przewagę w tej dziedzinie nad pozostałymi członkami ugrupowania. Obecnie jednak na pierwszy plan wysuwa się zagadnienie konkurencyjności RFN w handlu produktami o wysokim nasyceniu technologią (dr Jerzy Rymarczyk).

Na działalność korporacji zachodnioniemieckich w świetle wspólnorynkowego ustawodawstwa o konkurencji zwróciła uwagę dr Elżbieta Jantoń-Drozdowska, a na ochronę środowiska w RFN i EWG mgr Marian Chrzan.

Przedmiotem ożywionej dyskusji były również problemy siły roboczej. Obok ogólnej charakterystyki zatrudnienia oraz polityki ekonomicznej i społecznej RFN i innych państw Wspólnoty, wiele uwagi poświęcono szczególnym trudnościom strukturalnym na rynku pracy RFN i wypracowaniu przez Komisję Wspólnot nowej strategii stymulowania zatrudnienia (dr Anna Zielińska), migracji siły roboczej w EWG, a szczególnie napływowi robotników cudzoziemskich do RFN (doc. dr hab. Jan Rymarczyk), ekonomicznym efektem tego zjawiska oraz różnicom między zachodnioniemieckim a amerykańskim rynkiem pracy (dr Tomasz Budnikowski).

Nie pretendując do dokonania pełnej i wyczerpującej oceny roli i znaczenia RFN w zachodnioeuropejskim ugrupowaniu integracyjnym, sympozjum w pełni spełniło oczekiwania uczestników, stwarzając forum do wymiany różnorodnych poglądów i sądów, z których najbardziej interesujące drukowane będą w „Przeglądzie Zachodnim”.

Hanka Dmochowska

SESJA NAUKOWA:

ROLA NIEMIEC W DEKOMPOZYCJI SYSTEMU WERSAŁSKIEGO

W dniach 11 i 12 września 1986 r. środowisko historyków poznańskich zorganizowało międzynarodową sesję naukową, poświęconą roli jaką Niemcy odegrały w podważeniu i osłabieniu wersalskiego *status quo* w Europie w latach dwudziestych, w erze Stresemanna. W Instytucie Historii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza zebrał się znani badacze dziejów nowożytnych i najnowszych Niemiec z wielu ośrodków krajowych, a także z NRD i RFN. Ogółem wygłoszono 14 referatów, a teksty 5 dalszych osób, które nie zdążyły dotrzeć do Poznania, zamieszczone zostaną również w książce, która będzie podsumowaniem przeprowadzonych badań.

W pierwszym dniu/sesji, po przemówieniu prorektora UAM prof. S. Sierpowskiego zabrało głos dziewięciu mówców. Doc. P. Hauser (Poznań) przedstawił interesujący temat (*Niemcy wobec perspektywy rozstrzygnięć wersalskich*) o ewolucji poglądów rządu niemieckiego i opinii publicznej w tym państwie od podpisania zawieszenia broni do wręczenia rządowi niemieckiemu w maju 1919 r. warunków